

Ольга БЕЗЗУБЧЕНКО

Маріупольський державний університет, к.е.н,
доцент

Ольга ЗАХАРОВА

Маріупольський державний університет, к.е.н,
доцент

ОЦІНКА СТАНУ БЕЗПЕКОВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО РЕГІОНУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

В сучасних умовах розвитку світового господарства найважливішим чинником і одночасно результатом глобалізації та посилення інтеграційних тенденцій стало стрімке зростання іноземних інвестицій. Практично всі сектори і галузі економіки відчувають реальну потребу в значній кількості інвестиційних ресурсів, тому розвиток багатьох країн напряду залежить від глобальних потоків прямих іноземних інвестицій. Для країн з недостатньою кількістю власних джерел інвестування, переважним є залучення іноземних інвестицій, які стають необхідною умовою економічного зростання та вирішення багатьох соціально-економічних проблем, зокрема забезпечення національних інтересів та достатнього рівня економічної безпеки.

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на діяльність ТНК, що є основними суб'єктами міжнародної інвестиційної діяльності, з одного боку, а з іншого виступають ключовими драйверами світової торгівлі. Глобальне інвестиційне середовище до COVID-19 вже характеризувалось зниженням довіри інвесторів через невизначеність торгової та інвестиційної політики, уповільненням світового зростання, падінням цін на товари та зростанням протекціонізму. В цих умовах криза COVID-19 сформувала нові загрози діяльності ТНК, зокрема порушила існуючі глобальні ланцюжки доданої вартості, на які покладається багато компаній, а серія шоків попиту та пропозиції загрожує життєздатності багатьох підприємств в цілому.

За результатами оцінки Світового банку ризику для прямого іноземного інвестування пов'язанні з обмеженням діяльності компаній, нестачею робочої сили, порушенням доступу до сировини, обсяги виробництва якої скоротилися, оскільки постачальники скорочують виробництво, накопиченням запасів конкурентів на фоні невизначеності, зменшенням обсягів споживання товарів та послуг [1].

Важливість саме комплексного врахування ризиків, підтверджується фактом спалаху пандемії COVID-19, збитки від якої ще остаточно навіть не можна оцінити як для світової економіки в цілому, так і для кожної окремої країни. За офіційними даними у 2019 році в Європі було оголошено 6412

проектів, які передбачають прямі іноземні інвестиції, це на 0,9% більше, ніж у 2018 р. У світі без пандемії практично всі вони з високою імовірністю дійшли б до стадії реалізації. Однак зараз очікується, що внаслідок невизначеної обстановки на ринку через пандемію тільки 65% оголошених в минулому році проектів будуть реалізовані в зазначений термін, чверть проектів буде відкладена, а десята частина - зовсім скасовані.

За цих умов питання забезпечення інвестиційної безпеки, що визначає здатність національної економічної системи залучати, акумулювати та підтримувати на достатньому рівні інвестиційні ресурси, ефективно їх використовувати для забезпечення сталого економічного зростання та високого рівня конкурентоспроможності країни, набувають особливої актуальності.

На основі досліджень, проведених авторами [3], було розроблено інтегральний індекс інвестиційної безпеки (ISI), який наближуючись до 1, свідчить про більшу здатність країни акумулювати та раціонально використовувати інвестиційні ресурси, що визначає її можливості для підвищення рівня власного науково-технічного та інтелектуального потенціалу, здійснення розширеного відтворення основного капіталу, підтримки конкурентоспроможності економіки і гарантованого зростання ВВП на рівні завдань соціально-економічного розвитку та міжнародного співробітництва, створення стратегічних резервів тощо.

Як показали результати розрахунків на основі вибірки 109 країн світу за період 2008-2018 рр. (табл. 1) серед досліджуваних країн 46% характеризуються значеннями ISI вище середньосвітового, що дозволило віднести їх до країн з безпечним рівнем інвестиційного розвитку, серед яких Сінгапур та Нідерланди мають оцінки ISI вищі за 0.75, що дозволило їх охарактеризувати як країни з оптимальним рівнем інвестиційної безпеки. 54% країн потрапили у групу з небезпечним рівнем (ISI нижчий за середньосвітовий), з яких дві країни мають критичний рівень небезпеки. Серед країн цієї групи головним чином країни, що розвиваються. Щодо країн Центральної та Східної Європи, то 10 країн, що належать до розвинених країн та є членами ЄС, характеризуються відносно безпечним рівнем інвестиційного розвитку, 5 країн, серед яких тільки Хорватія є розвинутою країною ЄС, а інші країни належать до країн з перехідною економікою, характеризуються відносно небезпечним рівнем розвитку процесів інвестування.

Згідно з результатами дослідження Україна має найменші оцінки індексу інвестиційної безпеки серед країн Центральної та Східної Європи, навіть в групі країн з небезпечним рівнем інвестиційного розвитку. Це означає, що в коротко-і середньостроковій перспективі без впровадження екстрених дієвих заходів щодо поліпшення інвестиційного статусу країни, Україні не вдасться підвищити рівень інвестування для повноцінного економічного зростання. У

2018 рр. порівняно з 2008 рр. Україна знизилась на 13 позиції, цьому сприяло: значне падіння ВВП, високий рівень інфляції, низький суверенний кредитний рейтинг, неврегульовані умови ведення бізнесу, високий рівень корупції, нестабільність військово-політичної ситуації тощо.

Таблиця 1

Розподіл країн за рівнем інвестиційної безпеки

ISI	Число/ частка	Країни	ISI mean
Оптимальний ($ISI > 0.75$)	2 / 1,8	Сінгапур, Нідерланди	0,78
Безпечний ($0.52 < ISI < 0.75$)	48 / 44,1	Ірландія, Катар, Великобританія, Південна Корея, Австралія, Німеччина, Швеція, Об'єднані Арабські Емірати, Ісландія, Норвегія, Австрія, Канада, США, Данія, Нова Зеландія, Японія, Бельгія, Кіпр, Ізраїль, Люксембург, Фінляндія, Малайзія, Бахрейн, Франція, Грузія, Китай, Чилі, Оман, Таїланд, Панама, Кувейт, Саудівська Аравія, Іспанія, Монголія, Португалія, Маврикій, Казахстан, В'єтнам, Естонія, Чехія, Словенія, Латвія, Польща, Угорщина, Словаччина, Литва, Румунія, Болгарія	0,62
Небезпечний ($0.28 < ISI < 0.52$)	57/52,3	Хорватія, Росія, Албанія, Молдова, Україна, Ботсвана, Італія, Мексика, Індонезія, Перу, Уругвай, Туреччина, Азербайджан, Індія, Філіппіни, Шрі-Ланка, Коста-Ріка, Колумбія, Вірменія, Камбоджа, Домініканська Республіка, Ямайка, Непал, Киргизія, Ефіопія, Мозамбік, Тринідад і Тобаго, Марокко, Бангладеш, Гана, Йорданія, Греція, Замбія, Гондурас, Парагвай, Сальвадор, Сенегал, Південна Африка, Алжир, Кот-д'Івуар, Нікарагуа, Мавританія, Таджикистан, Намібія, Пакистан, Гватемала, Єгипет, Аргентина, Бразилія, Кенія, Камерун, Чад, Малі, Лесото, Нігерія, Малаві, Зімбабве	0,43
Критичний ($ISI < 0.28$)	2 / 1,8	Бурунді, Венесуела	0,24
Разом	109		0,52

На основі проведеного кореляційного аналізу факторів впливу на рівень інвестиційної безпеки (табл. 2) визначено, що за вибіркою всіх країн ISI в більшому ступені корелює з станом інвестиційного клімату країни, що в

дослідження визначався позиціями країн в ключових міжнародних рейтингах та має слабкий зв'язок з дома іншими субіндексами.

Таблиця 2

Оцінка взаємозв'язків між інтегральним індексом інвестиційної безпеки та його окремими складовими

	Коефіцієнт кореляції Пірсона		
	Субіндекс 1. Investment climate	Субіндекс 2. Investment attractiveness	Субіндекс 3. Investment activity
Всі країни вибірки (109)	0.93	0.32	0.44
Країни ЦСЄ (15)	0.98	0.87	0.05
Ukraine	0.72	0.97	0.85

Для групи країн ЦСЄ окрім рівня інвестиційного клімату виявлена тісна кореляція з рівнем інвестиційної привабливості, що визначається ключовими макроекономічними показниками. Тобто для цих країн саме макроекономічна стабільність та стійка динаміка соціально-економічного зростання є фактором, що визначає інвестиційні можливості країн. З субіндексом інвестиційної активності, за індикаторами якого країни ЦСЄ мають найнижчі рейтингові позиції, кореляції не виявлено. Щодо окремих країн цієї групи, то рівень інвестиційного клімату має тісний зв'язок зі станом інвестиційної безпеки в таких країнах, як Чехія, Латвія, Росія, Словаччина та Україна. Інвестиційна привабливість суттєво визначає стан інвестиційної безпеки майже в усіх країнах ЦСЄ, за винятком Албанії та Молдови. Рівень інвестиційної активності характеризується найбільшою диференціацією значень коефіцієнта кореляції з ISI. Так, якщо для всієї групи ЦСЄ кореляції між ISI та S3 не виявлено, то в таких країнах, як Албанія, Хорватія, Молдова, Росія, Словаччина, Словенія та Україна рівень інвестиційної активності, що визначає саме інтенсивність та характер акумулювати та використовувати інвестиційні ресурси, суттєво впливає на загальний рівень інвестиційної безпеки.

Таким чином, для країн ЦСЄ серед ризиків інвестиційної безпеки перш за все слід зазначити можливе погіршення загальної макроекономічної динаміки, що негативно позначатиметься на інвестиційній привабливості та активності інвесторів, зокрема іноземних. Нестабільність макроекономічного середовища, збереження диспропорцій розвитку щодо найбільш розвинених країн ЄС також знижує загальний рівень інвестиційної привабливості та позначається на показниках інвестиційної активності.

Отже, навіть в умовах відсутності впливу зовнішніх загроз некоекономічного характеру, до яких належить пандемія, перед країнами постає необхідність врахування ризиків інвестиційного середовища, серед яких: ризики

макроекономічного середовища, галузеві ризики, ризики національного рівня безпеки, інституційні ризики, політичні та регуляторні ризики. В умовах пандемії COVID-19 на фоні посилення додаткових загроз зростає важливість державної підтримки, що може реалізовуватися за такими пріоритетними напрямками, як надання податкових пільг запровадження програм підтримки ліквідності бізнесу, що можуть включати спеціальні кредитні лінії з низьким відсотком, гранти, субсидії чи гарантії позик, пом'якшення трудового законодавства та регуляторних вимог для бізнесу тощо.

Список використаних джерел:

1. *Saurav A., Kusekryan P., Viney K. The impact of COVID-19 on foreign investors: Evidence from the second round of a global pulse survey. 2020. URL: <https://blogs.worldbank.org/psd/impact-covid-19-foreign-investors-evidence-second-round-global-pulse-survey>*
2. *Stawicka, M. Foreign Direct Investments in the Central & Eastern Europe Countries and the Economic Crisis . Advances in Economics and Business. 2015. Vol. 3.12, 577-586. URL: <http://www.hrpub.org/download/20151231/AEB6-11805287.pdf>*
3. *Zakharova O., Bezzubchenko O., Mityushkina K., Nikolenko T. Assessment of countries' international investment activity in the context of ensuring economic security. Problems and Perspectives in Management. 2020. 18(4). P. 72-84. doi:10.21511/ppm.18(4).2020.07*

Liliia MAKHOVA

Postgraduate of the Department of International Economic Relations, V.N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UKRAINE UNDER COVID-19 PANDEMIC

In December 2019, the world community was shaken by a new strain of coronavirus COVID-19, which caused an outbreak of the disease in the Chinese city of Wuhan and spread throughout mainland China, and later reached almost all corners of the Earth. The United States, Italy, Spain, Poland, Ukraine and other countries are no exception, which did not take into account that the main danger of the disease is rapid spread and a fairly long incubation period – up to 12-20 days, which does not immediately diagnose the disease and creates favorable conditions for

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
ІМ. Б. Д. ГАВРИЛИШИНА

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Міжнародного наукового круглого столу

«ВИКЛИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19»

Круглий стіл організовується в рамках
реалізації Модуля Жана Моне
612067-EPP-1-2019-1-UA-EPPJMO-MODULE
«Європейська регіональна політика: баланс локальних,
національних і пан'європейських інтересів»

11 грудня 2020 року

Тернопіль
2020

УДК 332.1:616.9 COVID-19

B43

Рекомендовано до друку Вченою радою

Навчально-наукового інституту міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина

Західноукраїнського національного університету

(протокол №4 від «24» грудня 2020 р.)

Керівництво оргкомітету:

Андрій КРИСОВАТИЙ, доктор економічних наук, професор, ректор Західноукраїнського національного університету – голова оргкомітету;

Оксана ДЕСЯТНЮК, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи (міжнародна діяльність) Західноукраїнського національного університету;

Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету, заступник голови оргкомітету;

Марія ЛИЗУН, доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

Віталіна КУРИЛЯК, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

Євген САВЕЛЬЄВ, доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету;

Олена БУЛАТОВА, доктор економічних наук, професор, перший проректор Маріупольського державного університету;

Марцін ФЕЛЬТИНОВСКИ, доктор габілітований, асоційований професор факультету економіки і соціології Лодзького університету (Польща);

Анастасія МАРЧЕВА, доцент Економічної академії ім. Д. А. Ценова, м. Свіштов (Болгарія).

B43 Виклики європейської регіональної політики в умовах пандемії COVID-19 : Збірник матеріалів міжнародного наукового круглого столу (м. Тернопіль, 11 грудня 2020 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 153 с.

Відповідальний за випуск:

Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ, д.е.н., доцент, професор кафедри міжнародної економіки

Збірник підготовлено за підтримки програми Еразмус+ Європейського Союзу (модуль Жана Моне 612067-EPP-1-UA-EPPJMO-MODULE "Європейська регіональна політика: баланс локальних, національних та загальноєвропейських інтересів"). Проте підтримка Європейською Комісією публікації цього збірника не є автоматичною підтримкою її змісту, який відображає лише погляди авторів. Комісія не несе відповідальності за будь-яке використання інформації, що наведена в збірнику.

За зміст наукових праць та достовірність наведених фактологічних і статистичних матеріалів відповідальність несуть автори.

ЗМІСТ

ПРОГРАМА КРУГЛОГО СТОЛУ	6
ПЕРША ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ.....	11
Ігор ЛІЩИНСЬКИЙ	
ВИКЛИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19	11
Tihomir LIČHEV	
THE EUROPEAN UNION – MAIN PROBLEMS AND THREATS IN THE CONDITIONS OF THE COVID-19 PANDEMIC	16
Олена БУЛАТОВА	
ПОЛІТИКА ЄС В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: НАПРЯМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ	19
Вадим КОНЧИН	
ПОЛІТИКА РЕГІОНАЛЬНОГО ЗГУРТУВАННЯ ЄС В БОРОТБІ З COVID19: ОЧІКУВАНІ СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ	21
Віталіна КУРИЛЯК, Євген САВЕЛЬЄВ	
РОЛЬ АЛЬЯНСУ ВИШЕГРАДСЬКИХ ДЕРЖАВ У ГЕОЕКОНОМІЧНОМУ ПОЗИЦІОНУВАННІ УКРАЇНИ.....	46
Тетяна МАРЕНА	
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ЄС.....	50
Алла ЧЕРЕП, Валентина ВОРОНКОВА	
КОНЦЕПЦІЯ КРЕАТИВНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ТУРИСТИЧНОМУ БІЗНЕСІ.....	54
Марія ЛИЗУН	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ РЕФОРМ В КРАЇНАХ ЄС	58
Nadiya DUBROVINA, Erika NEUBAUEROVA, Michal FABUŠ, Oksana TULAI	
PUBLIC FINANCES IN EU COUNTRIES: TASKS AND PRIORITIES	62
Наталя ВЕНГЕРСЬКА	
МОЛОДІЖНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА СІЛЬСЬКИЙ КРЕАТИВНИЙ ТУРИЗМ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД.....	67

Ольга ГАПЄЄВА	
COVID-19 ЯК ДЕТЕРМІНАНТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	72
Ольга БЕЗЗУБЧЕНКО, Ольга ЗАХАРОВА	
ОЦІНКА СТАНУ БЕЗПЕКОВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА КРАЇН ЄВРОПЕЙСЬКОГО РЕГІОНУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ	76
Lilija MAKHOVA	
INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UKRAINE UNDER COVID-19 PANDEMIC	80
Olena DOVGAL, Olha BULNAKOVA	
THE IMPACT OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE ECONOMIES OF EUROPEAN AND ARABIAN COUNTRIES	83
Наталія КОМАР, Надія РАТУШНЯК	
ВПЛИВ ТОРГОВЕЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КРАЇНАМИ ЄС	87
Світлана КОРОЛЬ, Анна ЛИННИК, Катерина МАЦЬКІВ	
ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВА НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	92
ДРУГА ДИСКУСІЙНА ПАНЕЛЬ.....	97
Ольга ПЕТЛЬОВА	
НОРМАТИВНО-ІНСТИТУЦІЙНИЙ КАРКАС ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУСІДСТВА	97
Magnus BOATENG	
THE EFFECTS OF FDI ON NATIONAL'S ECONOMY	99
Олександр КИКТА	
РОЗВИТОК КРЕАТИВНОГО КЛАСУ В ЄС	103
Анастасія ПАСІЧНИК	
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН	107
Ольга ТЕРЕЩУК	
ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В РАМКАХ СТРАТЕГІЇ ЄВРОПА-2020.....	111
Олена ДАШКЕВИЧ	
УРБАНІЗАЦІЯ ТА АГЛОМЕРАЦІЯ ЯК СУЧАСНІ СВІТОВІ ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	113